

ПРЕДГОВОР

Већ готово читав век одвија се процес приближавања и унификације грађанског права на простору бивше Југославије. Стварањем јединствене југословенске државе после Првог светског рата, неминовно је покренуто питање унификације законодавства. Посебно је сложен био проблем унификације грађанског права, јер је нова југословенска држава обухватила више различитих правних подручја, на којима важило аустријско, шеријатско, српско или црногорско грађанско право. Рад на доношењу јединственог грађанског законика започет је пре Другог светског рата, али је прекинут због његовог избијања. Након стварања социјалистичке државе, одмах по окончању Другог светског рата, успешно је извршена унификација брачног, породичног и наследног права. Међутим, током седамдесетих година прошлог века, републике и покрајине добијају законодавне надлежности и доносе своје посебне законе у области брачних, породичних и наследних односа. Унификација је за време СФРЈ успешно спроведена у области облигационих односа и, само у основним цртама, у области стварног права. Крупну препреку унификацији целокупног грађанског права у време социјалистичке Југославије представљао је економски систем, који је почивао на концепту друштвене својине и самоуправљања. У том систему примена правних института класичног грађанског права није била могућа. Дезинтеграциони процеси коју су започели већ седамдесетих година прошлог века и експеримент са самоуправним системом привређивања, вероватно су кључни разлози због којих покушај доношења јединственог грађанског законика у време СФРЈ није уродио плодом.

Деведесетих година прошлог века, након распада југословенске федерације, новонастале државе почињу да изграђују сопствене правне системе. У исто време, привреда ових држава окреће се тржишном концепту, а започиње и процес приближавања Европској унији. Тржишни концепт привређивања захтева одговарајуће правне институте грађанског права, чији темељи су приватна својина, аутономија воље и равноправност уговорних страна. Опредељење за тржишни начин привређивања, према томе, нужно доноси одређени степен хармонизације грађанског права. Процес приближавања ЕУ такође поставља императив хармонизације, па чак и унификације делова грађанског права, у областима значајним за функционисање јединственог тржишта, као што су, на пример, право друштава, право заштите потрошача, делови грађанског процесног и међународног приватног права и др. У првој деценији XXI века, међу државама на простору Западног Балкана све више се интензивира проток робе, услуга, капитала и лица. Хармонизовани грађанско-правни прописи поспешују економску размену, јер олакшавају промет робе и услуга, оснивање привредних друштава и друге облике инвестиција. Пораст прекограничног кретања физичких лица – због туристичких

посета, школовања, лечења, запошљавања, или трајног настањивања, као и учестали брачни и породични односи са држављанима других држава, такође траже уједначено правно регулисање.

Данас, унификација грађанског права у региону бивше Југославије, односно Западног Балкана, више није могућа, али је потреба за његовом хармонизацијом, из разлога горе наведених, евидентна и неспорна.

Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву одлучио је да организује Међународни научни скуп на тему „Хармонизација грађанског права у региону“, како би научни радници и правни експерти из држава региона разменили ставове и искуства у погледу различитих питања развоја и хармонизације грађанског права. Скуп је одржан у оквиру прославе Дана факултета, 26. октобра 2012. године. Позиву за учешће на скупу одазвали су се референти из Босне и Херцеговине, Македоније, Србије, Хрватске и Црне Горе. Њихове реферате објављујемо у овом зборнику, са жељом да тиме дамо скроман допринос приближавању и унапређењу грађанског права у државама региона.

УРЕДНИК ЗБОРНИКА

Проф. др Дијана Марковић-Бајаловић

FOREWORD

The process of convergence and unification of civil law in the territory of former Yugoslavia has been underway for nearly a century now. Creation of Kingdom of Yugoslavia after the First World War inevitably raised the question of unification of legislation. The issue of unification of civil law was particularly complex one, since new Yugoslav state comprised different legal areas with Austrian, Sharia, Serbian or Montenegrin civil law in force. The efforts to draft a unified civil code began before the Second World War but were abandoned soon after the war broke out. The creation of socialist state following the end of the war saw the successful unification of marriage, family and inheritance law. However, in the 1970's Yugoslav republics and provinces were granted legislative authority which led to enactment of separate statutes in the field of marriage, family and inheritance law. In SFRY unification was successfully carried out in the field of law on obligations, whereas the unification of property law was only outlined. Serious obstacle to unification of entire field of civil law in socialist Yugoslavia was the economic system based on public property and self-management. Such a system would not allow for the application of classic civil law principles. Disintegration processes which had already begun in the 1970's and the experimenting with self-management economic system were most likely key reasons why attempts to enact a unified civil code in SFRY failed.

After disintegration of Yugoslav Federation in the 1990's, newly created states started building up their own legal systems. At the same time they took turn towards market economy and commenced the process of approaching EU. Market economy entails certain legal principles of civil law based on private property, autonomy of will and equality of parties. Commitment to market economy, therefore, implies harmonising national civil laws to some extent. The process of approaching EU also strongly demands harmonisation or even unification of parts of civil law relevant for functioning of the single market such as company law, consumer protection law, some areas of law on civil procedure, private international law etc. In the first decade of the 21st century the flow of goods, services, capital and people between the countries in the Western Balkans has intensified. Harmonised civil law statutes boost economic trade as they facilitate exchange of goods and services, formation of business entities and other forms of investment. Increase in cross-border movement of people for tourist, educational, medical or permanent residence purposes, as well as expansion of marital and family connections across border necessitate uniform legal regulation.

Unification of civil law in the region of former Yugoslavia i.e. in the Western Balkans is no longer possible, but the need for its harmonisation is, for the aforementioned reasons, evident and undisputable.

Faculty of Law of the University in East Sarajevo decided to organize International Symposium on the topic “Harmonisation of civil law in the region“ so as to generate exchange of views and experiences regarding development and harmonisation of civil law between scholars and legal experts from the West Balkan region. The Symposium was held on 26 October 2012 as part of the program for celebration of the Day of Faculty of Law in East Sarajevo. Symposium was attended by speakers from Bosnia and Herzegovina, Macedonia, Serbia, Croatia and Montenegro. We believe that papers which are published in these proceedings will contribute towards harmonisation and promotion of civil law in the countries of the region.

EDITOR

Prof. Dijana Marković-Bajalović, PhD